

מנסיוני בגידול בקר ללא מרעה

בוקר ממדינת ניריורק משקיף אחורנית ומספר על נסיונו בהבאת „המרעה” אל פרותיו לרפת...

ברפת (בירק קצור) או בחלקת תלתן לאדינו שהיתה בקירבת מקום, וימי מרעה רגילים, היתה תנובת הפרות יורדת עם הוצאתן למרעה; הן לא היו אוכלות די צרכן במרעה בימות החום, היו נמלטות אל סככת הצל שהיתה בקצה השני של חלקת המרעה, ומצטופפות שם מרבית שעות היום תחת לרעות בחלקה.

הפתרון

בשנת 1956 קצרנו ירק פעמיים ביום משך כל העונה מן ה־15 במאי ועד ה־12 באוקטובר, ואת כל הכמות הזו (בסך הכל 423 טונות) היגשנו באיבוסים. מדי פעם היינו שוקלים את מטען הירק ומצאנו כי הגשנו לכל פרה כ־60 קילו ירק בממוצע מדי יום. מטעני העשב הסודאני היו כבדים יותר. הפרות אכלו את הירק בעמדה בתוך סככה אשר הובל פונה ממנה פעמיים בשבוע; האיבוסים נזקו משיירים בהתאם לצורך.

לכאורה אפשר לשער כי שיטה מעין זו יצרה במשקנו בעיות לגבי הספקת מספוא גם בכמות נאותה בעונות השנה השונות. לאמיתו של דבר סייעה שיטה זו של „אפס מרעה” להכנת השחת במשקנו. בקיצור ניתן לומר כי מתוך 240 דונם אספסת הוקדשו 200 להכנת תחמיץ, בעוד ששאר ה־40 נוצלו לצרכי שיטת „אפס מרעה”. ביולי נקצרו 24 הדונמים של עשב סודאני והוגשו לפרות ברפת.

קצירי השחת השני והשלישי משמשים גם לשם הגשת ירק לפרות בהתאם לצרכים. את העשב הסודאני קוצרים שנית באוגוסט. בחדשי ספטמבר ואוקטובר נקצרים בשלישית וברביעית 240 הדונמים לשם הספקת ירק לפרות. שחת משובחת מוגשת לפרות בכל עונות השנה.

מועדי הארוחות

העמסת הירק והובלתו (כל העבודות ממוכנות) גולו בדרך כלל כ־20 דקות ביום; עשר דקות נוספות נדרשו לשם חלוקת הירק באיבוסים. דיחוי מה חל במקרה שהירק הוא ארך־

בשנות 1951—1952 נהנו 38 פרותי מרעייה מחזורית ונחלבו ברפת רגילה. בדצמבר 1952 הן הועברו לרפת המצויידת בביתן חליבה. ברפת זו לא היו מעולם יותר מ־15 פרות. חלקות המרעה שלנו היו לעתים קרובות לחות מדי, הן נמדו צאו מעבר לכביש שהיה לא אחת לוטה בערפל ואנו התחלנו להגיש לפרותינו בעונת ההחמצה תוספת של ירק דגן קצור. התגובה לתוספת זו, שהתבטאה בעלייה ניכרת בתנובה, עודדה אותנו להמשיך בדרך זו. היתקנו קרון ששימש כאיבוס לאכילה חפשית ומדי יום היו היינו ממלאים אותו בירק קצור. בשנת 1955 שיפרנו את הקרון והייגשנו לפרות קרון ירק מלא פעמיים ביום. הקרון יכול היה לשמש לאכילה של לא יותר מאשר 25 פרות בבת אחת. עובדה זו הכריחתנו לפזר חלק מן הירק באיבוסים, אולם עד מהרה נוכחנו כי לשיטה זו המגרעות הבאות:

1. פחת רב על פני הקרקע; הפרות לא הצליחו ללכות את הירק שבפינות;
2. הקושי למנוע קילקול של הירק בקרון. גם קילקול מועט ביותר הרתיע את הפרות מלכלות את הירק;
3. התחממות הירק בקרון, בטרם חולק כל הירק שבו. קרני השמש הלוהטות מברייחות את הפרות מן הקרון ולעת שובן אליו התחמם כבר הירק והתקלקל במידה שלא תאפשר את צריכתו במידה הרצויה;
4. ניסיונו להגיש באיבוסים את שכבת הירק העליונה עבור אותן הפרות שאינן מוצאות לעצמן מקום גישה לאחר ש־25 התקהלו סביב הקרון, אולם כל הפרות העדיפו לאכול מן הירק שבאיבוסים והתוצאה היתה שוב — התקהלות וצפיפות יתרה;
5. מספר כה רב של פרות דיחדשו ורקעו ברגליהן סביב הקרון עד כי צריך היה מדי פעם להעבירו למקום אחר, כיוון שהחלקה שסביב הקרון נזדהמה ונעשתה קרחת מכל עשב;
6. כאשר היינו עורכים לסירוגין ימי הזנה

אין היא באה בחשבון עבור משקים בעלי עדרים קטנים, כיוון שהוצאות המיכון לראש הן גבוהות יותר. לגבי עדרים קטנים אין שטח המרעה מהווה בעייה כה חמורה. תנאי מזג אוויר קשים מקשים על ביצוע העבודות. יש לפזר זבל על פני השדות באביב.

היתרונות הם:

1. שיטת אפס המרעה הולמת יפה את צרכי המסחר של משקים גדולים, בעלי קרקעות מנוקזות יפה, ובעיקר אם שטחי המשק מבוותרים על ידי כבישים וחלקות המרעה מרוחקות מן המשק;
 2. שיטה זו מאפשרת החזקת מספר פרות העולה לפחות ב-33 אחוז על זה היכול להיות מוחזק על אותו השטח בהיותו מיועד למרעה. לא נגרם כל ביזבוז שהוא של מספוא עקב רמייה או גללים בשדה;
 3. יתרונות לוראי כוללים: צימצום הצורך בגדרות, הדברת עשבי בר יעילה יותר, מניעת ההתנפחויות וצימצום החשש להיווצרותם של טעם וריחות גרועים בחלב;
 4. הפרות זוכות לתשומת לב מרובה יותר בהיותן קרובות יותר לרפת. סכנות שונות, כגון — חציית כבישים, גדרות שבורות ופגעים שונים אחרים, מצטמצמות למינימום;
 5. פחות ריקבון טלפיים;
 6. יציבות רבה יותר בתנובת החלב ואף תנובה גבוהה יותר יושגו בחדשי הקיץ החמים;
 7. תיתכן גמישות גדולה יותר בהרכבת תפריט המזונות;
 8. מנת התערובת, המוגשת כרגיל כתוספת למרעה קיצי דל, יכולה להיות מינימאלית; אם הפרות מקבלות שפע של ירק, הנקצר בשלבי הגדילה המתאימים, הן לא תחפוצנה בכמויות גדולות של תערובת.
- התנאים שונים ממשק למשק, ויתכן מאוד שתכניות אספקת מספוא ומרעה במשק אחד לא תתאמנה לתנאי המשק השני. אני מאמין כי באיזורנו, בו הקרקע הפורה הינו יקר ביותר ומצוי בצימצום ויחד עם זאת מתאים הוא יפה לגידול אספסת, תהא שיטת „אפס המרעה“ לעזור רב במשקי החלב. נורמאן א. תומפסון (מתוך „פארמרט דייג'סט“, אוקט' 1957)

גבעולים ורטוב או שיש להובילו מחלקות מרר-חקות יותר.

סדר היום שלנו הינו בערך כזה: אנו מתחילים בחליבה בחמש לפנות בוקר ומסיימים ב-7. תערובת מוגשת בביתן החליבה. הירק מוגש ב-7.15 בערך ותוך שעה עד שעה וחצי חוסלה כל המנה על ידי הפרות והן רובצות תחתיהן. ב-11 בערך מוצאות הן אל השוקת ומבלות כשעתיים בסככת הצל. אחר כך חוזרות הן בדרך כלל אל סככת התאבסה, בה הן מקבלות שחת, שותות מים, רובצות או מטיילות להנאתן בחצר. החליבה מתחילה ב-4 אחר הצהריים והירק מוגש שנית ב-5.30. הפרות מעדיפות לבלות את מנוחת הלילה בחלקת מרעה בת 12 דונמים. כל חזותן אומרת נחת ושלווה נפשית. מצבן הגופני טוב.

תנובת החלב

אין ביכולתי להשוות את גובה התנובה כיום לזו שבשנים עברו על מנת לעמוד על השפעתה של שיטת ההזנה הנוכחית, כיוון שמעולם, בעבר, לא היו הפרות נתונות במשטר של אפס מרעה מובהק, או בשיטת רעייה מקובלת. עם זאת יכול אני לציין כי התנובה השנתית הממוצעת ב-1956 היתה 6010 ק"ג לעומת 5400 לערך בשנת 1955. בשנה הראשונה היו כולן מבכירות, פרט לשלוש, בעוד שבשנה השנייה (תקופת החליבה השנייה) היו אלו אותן הפרות, פרט לאחדות שנפסלו והוצאו מן העדר ותחתן הוכנסו מבכירות חדשות. 75 אחוז מן הפרות ממליטות בין ה-1 לאוגוסט ודצמבר, כך שרבות מן הפרות יבשות בחלק מעונת המרעה הקיצית. כשבועיים לפני ההמלטה מובאות הפרות היבשות אל עדר החולבות, בו הן מקבלות מנת תערובת המכילה 14% חלבון. היחס הכמותי בין התערובת והחלב הינו בעונת הגשת הירק הקצור 6:1.

סיכום

המגרעות שבשיטת אפס המרעה הן: אין היא הולמת משקים באדמות כבדות, מקום שאין לעלות על השטחים עם ציוד מכאני בימי גשם ומיד לאחריהם.